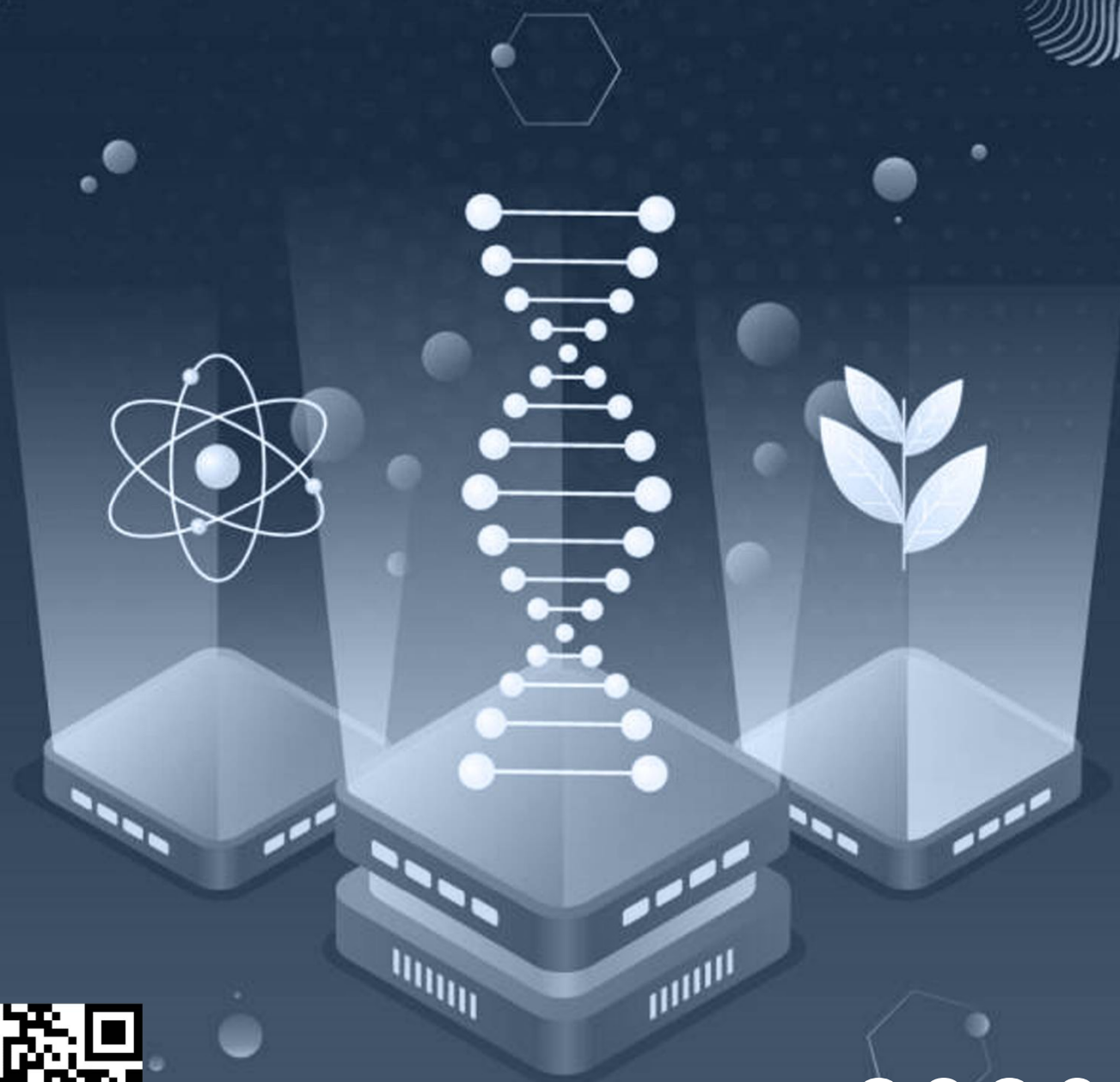

ISSN 2181-0000
Doi Journal 10.26739/2181-0000

JOURNAL OF MAMUN SCIENCE

Volume 4,
Issue 9/2

2026

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

4 JILD, 9/2 SON

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE»

TOM 4, HOMOEP 9/2

JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

VOLUME 4, ISSUE 9/2

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «MA'MUN SCIENCE» | JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

№9/2 (2026) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-0000-2026-9/2>

Бош мухаррир: | Главный редактор:
Chief Editor:

Matyakubov Umidjon Raximovich
(i.f.d., prof.)

Бош мухаррир ўринбосари: | Заместитель
главного редактора: | Deputy Chief Editor:

Xudoynazarov Egambergan Madrahimovich
(PhD., dots.)

TAHRIRIY MASLAHAT KENGASHI | EDITORIAL BOARD | РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

FILOLOGIYA FANLARI

O'rozboyev Abdulla Durdibayevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Axmedov Oybek Saporboyevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Galiyeva Margarita Rafaelovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Nasrullayeva Nafisa Zafarovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Samarqand davlat chet tillari instituti

Cho'ponov Otanazar Otojovich

Filologiya fanlari doktori (DSc)

Urganch davlat universiteti

Yakubova Matluba Tajibayevna

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Matnazarov Javlanbek Kabulovich

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

TARIX FANLARI

Anatoliy Sagdullayevich Sagdullayev

Tarix fanlari doktori, professor; akademik

O'zbekiston Respublikasi Fanlar

akademiyasining haqiqiy a'zosi

Ashirov Adhamjon Azimbayevich

Tarix fanlari doktori, professor,

O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasi Tarix instituti.

Shaydurov Vladimir Nikolayevich

Tarix fanlari doktori, dotsent

Leningrad davlat universiteti Rossiya

Abdullayev Utkir Ismoilovich

Tarix fanlari doktori (DSc),

dotsent Urganch davlat universiteti

Matkarimova Sadoqat Maqsudovna

Tarix fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Timur Pulatovich

Tarix fanlari nomzodi, dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdalov Umidbek Matniyazovich

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),

Dotsent Ma'mun Universiteti NTM

Yunusxo'jayev Habibulla Zafar o'g'li

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),

Dotsent Ma'mun Universiteti NTM

PSIXOLOGIYA FANLARI

Shoumarov G'ayrat Baxromovich

Psixologiya fanlari doktori, professor; akademik

O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasining haqiqiy a'zosi

Kryukova Tatyana Leonidovna

Psixologiya fanlari doktori, professor

Kostroma davlat universiteti Belorusiya

Karpinskiy Konstantin Viktorovich

Psixologiya fanlari doktori, professor

Grodno davlat universiteti Belorusiya

Urazbayeva Dilbar Abdullayevna

Psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Jumaniyazova Nasiba Ramatillayevna

Psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna

Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma'mun

Universiteti NTM

IQTISODIYOT FANLARI

Ruzmetov Baxtiyar

Iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Ma'mun Universiteti NTM

Sherov Alisher Bakberganovich

Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Voronsova Yuliya Vladimirovna

Iqtisodiyot fanlari nomzodi

Moskva davlat boshqaruvi universiteti

Jabborov Umarbek Rustambekovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Cho'ponov San'at Otanazarovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Niyazmetov Islambek Masharipovich

Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

PEDAGOGIKA VA FALSAFA FANLARI

Sardor Sharifzoda O'razboy Tabib o'g'li

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa
doktori (PhD), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Adilov Zafar Yunusovich

Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Boltayev Abdurahim Amanovich

Falsafa fanlari doktori, dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Zoirov Erkin Xalilovich

Falsafa fanlari doktori, dotsent

Buxoro davlat texnika universiteti

Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna

Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma'mun
Universiteti NTM

TIBBIYOT FANLARI

Yuldashev Baxrom Sobirjanevich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Ravshanbek Babajonovich

Tibbiyot fanlari doktori, professor

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Esamuratov Aybek Ibragimovich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Samandarova Barno Sultonovna

Biologiya fanlari nomzodi, dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Tajiyeva Zebo Baxodirovna

Tibbiyot fanlari falsafa doktori (PhD)

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

ILMIY JURNAL TEXNIK KOTIBI

Yunusxo'jayev Habibulla Zafar o'g'li

Ma'mun Universiteti NTM

Журнал включен в перечень ВАК национальных научных изданий, рекомендуемых
для публикации основных научных результатов диссертаций постановлением
№ 01-08/3068/17 от 27 сентября 2024 г.

Page Maker | Верстка | Саифаловчи: X. Mirzaxmedov

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

TARIX

1. **Tajiyeva Umida Rajabboyevna.** Xorazm vohasining ekologik tarixiga oid ayrim masalalar..... 7
2. **Matniyozov Sarvarbek Sanatbek o'g'li.** Xorazm xalq sovet respublikasi davrida yer ishlari nozirligining faoliyati (1920-1924-yillar)..... 12
3. **Farxadov Zoyir Xushnud o'g'li.** Ko'zaliqir madaniyatining arxeologik manbalar asosida o'rganilish tarixi..... 17
4. **Matyakubov Xamdam Xamidjanovich.** Antik Xorazmda urbanizatsiya va shaharlar tizimining shakllanishi: ijtimoiy-iqtisodiy, harbiy omillar..... 22
5. **Abdullayev Shaxobiddin Norqo'zi o'g'li.** Tarixiy xotira va muzey: Samarqand viloyati tarixiy-o'lkashunoslik muzeylarining ijtimoiy-madaniy funksiyalari..... 27

IQTISOD

6. **Умурзаков Машрабжон Турсунбоевич.** Повышение экспортного потенциала промышленных предприятий: на примере текстильной отрасли..... 37
7. **Murodjon Matniyozov.** Omnikanal marketing strategiyasi: kontseptual evolyutsiya va tadqiqot yo'nalishlarining sistematik tahlili..... 41
8. **Mayliyev Temurbek Ilxambay O'g'li.** Oziq-ovqat sanoatini barqaror rivojlantirishni tartibga solishning nazariy-metodologik asoslari..... 52
9. **Murodova Dilfuza Jalolovna.** Auditorlik xizmatlari samaradorligini baholashning uslubiy yondashuvlari: xorijiy amaliyot va uni O'zbekiston sharoitiga moslashtirish imkoniyatlari..... 58
10. **Ашуров Сардоржон Зафаржонович.** Факторы и резервы повышения экономической эффективности малого бизнеса в сфере услуг Самаркандской области..... 67

PEDAGOGIKA

11. **Yusupova Madinajon Mansurbek qizi.** Bo'lajak pedagoglarda badiiy-pedagogik kompetentlikni pedagogik trening texnologiyalari asosida rivojlantirish metodikasini takomillashtirish..... 77
12. **Matrizayeva To'maris Jumamirat qizi.** Bo'lajak tarbiyachilarning ijodiy kompetensiyalarini xalq og'zaki ijodi vositasida rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari..... 79
13. **Allaberganova Shoxista Zokir qizi.** Bo'lajak o'qituvchilarda ma'naviy-axloqiy immunitetni pedagogik ta'lim muhiti sharoitida takomillashtirish metodikasi..... 85
14. **Kuchimov Ilyos Ablakulovich,** Ichki ishlar organlarida ta'lim jarayonini boshqarishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish..... 89
15. **Allaberganova Go'zal Adilbek qizi.** Onkologik bemorlarda yuzaga keladigan ruhiy o'zgarishlar va ularga psixologik yordam ko'rsatishning ilmiy-nazariy asoslari..... 94

16. **Otabek Erkinovich Khudayberganov. Muratov Sanjarbek Jumanazarovich.** Formation of professional skills of faculty students of physical culture with sports games..... 101

PSIXOLOGIYA

17. **Тайтелиева Ақтолқын Битуқызы.** Поиск психологической помощи подростком в образовательной среде: барьеры и условия..... 107
18. **Xudayberganova Dilduza Yangiboy qizi.** Ijtimoiy tarmoqlardagi ijtimoiy taqqoslashning o'smirlar emotsional holati va o'z-o'zini anglashiga ta'siri..... 110

FILOLOGIYA

19. **Yakubova Noira Isxakovna** Ingliz tilidan o'zbek tiliga o'zlashgan turizm terminlarining funksional-pragmatik xususiyatlari..... 115

Abdullayev Shaxobiddin Norqo'zi o'g'li

Bulung'ur tumani 69-maktab tarix fani o'qituvchisi

E-mail: Abdullayevshaxob132@gmail.com

**TARIXIY XOTIRA VA MUZEY: SAMARQAND VILOYATI TARIXIY-
O'LKASHUNOSLIK MUZEYLARINING IJTIMOIIY-MADANIY FUNKSIYALARI**<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.23285983>

Annotatsiya. Maqolada tarixiy xotirani shakllantirish va avloddan avlodga yetkazishda Samarqand viloyati tarixiy-o'lkashunoslik muzeylarining o'rni tahlil qilinadi. Tadqiqotning maqsadi – “Samarqand” davlat muzey-qo'riqxonasi tarkibidagi muzeylarning ijtimoiy-madaniy funksiyalarini aniq tarixiy faktlar asosida tasniflash va ularning bugungi ahamiyatini ochib berishdir. Ishda tarixiy-qiyosiy metod, ekspozitsiyalar kontent-tahlili va tizimli-funksional yondashuvdan foydalanildi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, 1896-yilda Samarqand statistika qo'mitasi muzeyi sifatida ochilgan muassasa 1982-yilda muzey-qo'riqxonaga aylantirilib, hozirda 235 mingdan ortiq eksponatni saqlovchi ko'p tarmoqli tizimga aylangan. Muzeylarning oltita asosiy funksiyasi aniqlandi: xotirani saqlash va hujjatlashtirish, ekspozitsiya orqali tarixiy hikoyani shakllantirish, ta'limiy-tarbiyaviy, ilmiy-tadqiqot, shaxs va ma'rifatparvarlik xotirasini abadiylashtirish hamda xalqaro madaniy aloqalar funksiyalari. Maqola muzey pedagogikasini tarix ta'limiga tatbiq etish bo'yicha amaliy xulosalar bilan yakunlanadi.

Kalit so'zlar: tarixiy xotira; muzey; o'lkashunoslik; Samarqand; ekspozitsiya; madaniy meros; muzey pedagogikasi; Afrosiyob; jadidchilik.

Абдуллаев Шахобиддин Норкузи угли

Учитель истории, школа № 69, Булунгурский район

E-mail: Abdullayevshaxob132@gmail.com

**ИСТОРИЧЕСКАЯ ПАМЯТЬ И МУЗЕИ: СОЦИОКУЛЬТУРНЫЕ ФУНКЦИИ
ИСТОРИЧЕСКИХ И КРАЕВЕДЧЕСКИХ МУЗЕЕВ САМАРКАНДСКОЙ ОБЛАСТИ**

Аннотация. В статье анализируется роль историко-краеведческих музеев Самаркандской области в формировании и трансляции исторической памяти. Цель исследования – на основе конкретных исторических фактов классифицировать социально-культурные функции музеев, входящих в состав Государственного музея-заповедника «Самарканд», и раскрыть их современное значение. Используются историко-сравнительный метод, контент-анализ экспозиций и системно-функциональный подход. Установлено, что учреждение, открытое в 1896 году как музей Самаркандского статистического комитета, в 1982 году преобразовано в музей-заповедник и ныне располагает более чем 235 тысячами экспонатов. Выделены шесть основных функций: сохранение и документирование памяти, формирование исторического нарратива в экспозиции, образовательно-воспитательная, научно-исследовательская, увековечение памяти просветителей и выдающихся личностей, а

также международные культурные связи. Статья завершается практическими выводами о применении музейной педагогики в преподавании истории.

Ключевые слова: историческая память; музей; краеведение; Самарканд; экспозиция; культурное наследие; музейная педагогика; Афрасиаб; джадидизм.

Abdullayev Shaxobiddin Norqo'zi o'g'li

Bulung'ur tumani 69-maktab tarix fani o'qituvchisi

E-mail: Abdullayevshaxob132@gmail.com

TARIXIY XOTIRA VA MUZEY: SAMARQAND VILOYATI TARIXIY-O'LKASHUNOSLIK MUZEYLARINING IJTIMOY-MADANIY FUNKSIYALARI

Abstract. The article examines the role of the historical and local lore museums of the Samarkand region in shaping and transmitting historical memory. The aim is to classify, on the basis of concrete historical facts, the socio-cultural functions of the museums that form part of the Samarkand State Museum-Reserve and to show their present-day significance. The study employs historical-comparative analysis, content analysis of exhibitions, and a systemic-functional approach. The findings show that the institution, opened in 1896 as the museum of the Samarkand Statistical Committee, was transformed into a museum-reserve in 1982 and now holds more than 235,000 items. Six principal functions are identified: preservation and documentation of memory, shaping of the historical narrative through exhibitions, educational, scholarly-research, commemoration of enlighteners and prominent figures, and international cultural exchange. The article concludes with practical implications for applying museum pedagogy in history teaching.

Keywords: historical memory; museum; local lore studies; Samarkand; exhibition; cultural heritage; museum pedagogy; Afrasiab; Jadidism.

KIRISH

Tarixiy xotira – jamiyatning o'tmish haqidagi umumiy tasavvurlari, qadriyatlari va voqealarni talqin qilish usullari yig'indisi bo'lib, u avloddan avlodga o'z-o'zidan o'tmaydi: uni saqlaydigan, tartibga soladigan va yangi avlodga yetkazadigan institutlar zarur. M. Halbwachs jamoaviy xotira ijtimoiy guruhlar doirasida shakllanishini ko'rsatgan [8]; P. Nora esa arxivlar, yodgorliklar, muzeylar kabi "xotira makonlari" o'tmishning jonli tajribasi susayganda uning o'rnini bosuvchi tayanch nuqtalarga aylanishini ta'kidlagan [9]. J. Assmann kiritgan "madaniy xotira" tushunchasiga ko'ra, xotira matn, marosim va moddiy ashyolar orqali mustahkamlanadi [7].

Muzey ana shu jarayonda moddiy ashyo vositasida xotirani ko'rinadigan va tekshirish mumkin bo'lgan shaklga keltiradi. Xalqaro muzeylar kengashi (ICOM) 2022-yilda qabul qilgan ta'rifga ko'ra, muzey jamiyat xizmatidagi notijorat, doimiy muassasa bo'lib, moddiy va nomoddiy merosni tadqiq etadi, to'playdi, saqlaydi, talqin qiladi va namoyish etadi; u ochiq, hamma uchun qulay va inklyuziv bo'lishi hamda jamoalar ishtirokida faoliyat yuritishi ta'kidlanadi [12]. E. Hooper-Greenhill esa muzeyni ashyolar orqali ma'no yaratiladigan va ta'lim beriladigan kommunikativ muhit sifatida tahlil qiladi [10].

O'zbekistonda muzeylar faoliyatining zamonaviy huquqiy asoslari 1998-yil 12-yanvardagi Prezident farmoni bilan mustahkamlangan [23]; 2008-yil 12-sentabrdagi "Muzeylar to'g'risida"gi Qonun [1] va Vazirlar Mahkamasining 2008-yil 31-oktabrdagi 237-son qarori [2] esa Milliy muzey fondining tarkibi, muzey ashyolarini hisobga olish va saqlash tartibini belgilab berdi.

Samarqand bu jihatdan alohida o'rin tutadi. Markaziy Osiyoda tashkil etilgan dastlabki muzeylardan biri aynan shu shaharda vujudga kelgan [14], bugungi kunda "Samarqand" davlat muzey-qo'riqxonasi fondida 235 mingdan ortiq eksponat saqlanadi [14; 15]. Viloyat muzeylari qadimgi So'g'd va Afrosiyob, Temuriylar davri, jadidchilik harakati, XX asr madaniyati kabi turli tarixiy qatlamlar xotirasini bir vaqtning o'zida asraydi.

Shunga qaramay, tahlil qilingan manbalar doirasida ushbu muzeylarga bag'ishlangan nashrlarning aksariyati alohida fond yoki kolleksiyani (numizmatika, etnografiya, arxeologiya) yoki

bitta ekspozitsiyani tavsiflashga qaratilgani, muzeylar tizimining ijtimoiy-madaniy funksiyalarini tarixiy xotira nuqtayi nazaridan yaxlit tasniflash esa yetarlicha yoritilmagani aniqlandi. Mazkur maqola shu bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan.

Tadqiqotning maqsadi: Samarqand viloyati tarixiy-o'lkashunoslik muzeylarining tarixiy xotirani shakllantirishdagi ijtimoiy-madaniy funksiyalarini aniq faktlar asosida tasniflash. Vazifalari: (1) muzeylar tizimining shakllanish bosqichlarini aniqlash; (2) viloyat muzeylari tarmog'ini tavsiflash; (3) ijtimoiy-madaniy funksiyalarni tasniflab, tarixiy faktlar bilan asoslash; (4) natijalarni tarix ta'limida qo'llash yo'nalishlarini ko'rsatish. Tadqiqot savoli: Samarqand viloyati muzeylari tarixiy xotirani qanday shakllantiradi va qanday ijtimoiy-madaniy funksiyalarni bajaradi?

MATERIAL VA METODLAR

Tadqiqot ochiq manbalarga tayangan holda amalga oshirildi. Manbalar to'rt guruhga ajratildi: (1) normativ-huquqiy hujjatlar [1; 2]; (2) "Samarqand" davlat muzey-qo'riqxonasining rasmiy ma'lumotlari va ekspozitsiyalar tavsifi [24–26]; (3) ensiklopedik va ma'lumotnoma xarakteridagi nashrlar hamda madaniy meros axborot resurslari [14–23; 27–29]; (4) rasmiy xabarlar va matbuot materiallari [30–33]. Nazariy asos sifatida xotira nazariyasi va muzeysunoslikka oid ilmiy adabiyotlardan foydalanildi [3–13].

Metodlar. Tarixiy-qiyosiy metod yordamida muzeylar tizimining shakllanish bosqichlari (1870-yillardan 2020-yillargacha) davrlashtirildi. Kontent-tahlil metodi ekspozitsiya mavzulari va nomlarini ularning xotira shakllantirishdagi vazifasiga ko'ra guruhlashga xizmat qildi. Tizimli-funksional yondashuv muzeylarni yagona tizim sifatida ko'rib, funksiyalarni to'rt mezon bo'yicha tasniflash imkonini berdi: (a) normativ vazifa; (b) ekspozitsiya mazmuni; (c) auditoriya bilan ishlash shakli; (d) ilmiy-tadqiqot faoliyati. Ma'lumotlar bir necha manbada solishtirildi (triangulyatsiya); manbalar o'rtasida farq bo'lgan hollarda rasmiy yoki ko'proq manbada tasdiqlangan ma'lumot ustuvor hisoblandi.

Cheklovlar. Tashrif buyuruvchilar soni bo'yicha rasmiy statistika va sotsiologik so'rov natijalari ochiq manbalarda to'liq berilmagani uchun muzeylarning auditoriyaga ta'siri miqdoriy baholanmadi; tahlil institutsional ma'lumotlar va ekspozitsiya mazmuniga asoslanadi. Shuningdek, ayrim ko'rsatkichlar turli manbalarda turlicha berilishi mumkin; maqolada har bir raqam ko'rsatilgan manba bo'yicha keltiriladi.

NATIJA VA MUHOKAMALAR

Muzeylar tizimining shakllanish bosqichlari

Manbalarga ko'ra, Samarqandda muzey ishi shaharning 1868-yilda Rossiya imperiyasi tomonidan bosib olinishidan keyin boshlangan: 1874-yilda qurilgan Zarafshon okrugi boshqaruvi binosida arxeologik muzey tashkil etilgan va qisqa fursatda unda 5 mingdan ortiq arxeologik, numizmatik ashyo hamda qo'lyozma to'plangan [14]. Muzey ashyolari 1876-yilda Moskvadagi, 1878-yilda Toshkentdagi ko'rgazmalarda namoyish etilgan, 1882–1883-yillarda esa muzey jamg'armasi Toshkent muzeyiga olib ketilgan [14]. Muzey mustamlaka ma'muriyati uchun o'lkani chuqurroq o'rganish vositasi sifatida yaratilgan bo'lsa-da, mahalliy ziyolilar va aholining bir qismi uchun qadimiy asori-atiqalarning chetga chiqib ketmasligini ta'minlovchi, ularni bir joyga to'plovchi vosita ham hisoblangan [14]. Tashkil topishdagi bu ikki yoqlama mohiyat muzeyning keyingi funksional rivojini tushunishda muhim.

1896-yilda Samarqand statistika qo'mitasi muzeyi ochilgan; keyinchalik u bir necha marta qayta nomlangan va qayta tashkil etilgan [16; 27]. Tizim shakllanishining asosiy bosqichlari 1-jadvalda keltirilgan.

1-jadval. Samarqand muzeylar tizimining shakllanish xronologiyasi

Yil	Voqea	Manba
1874	Zarafshon okrugi boshqaruvi binosida arxeologik muzey tashkil etilgan; qisqa fursatda 5 mingdan ortiq ashyo to'plangan	[14]
1896	Samarqand statistika qo'mitasi muzeyi ochilgan	[16; 27]

Yil	Voqea	Manba
1911	Samarqand shahar muzeyi nomini olgan	[16]
1937–1945	Samarqand viloyat o'lkashunoslik (tarixiy-o'lkashunoslik) muzeyi nomi bilan faoliyat yuritgan	[16]
1945–1955	“O'zbek xalqi madaniyati respublika muzeyi”, 1955-yildan “O'zbekiston madaniyati va san'ati tarixi respublika muzeyi”	[16]
1964	Ulug'bek rasadxonasi yonida muzey ochilgan	[24]
1967	Sadriddin Ayniy uy-muzeyi ochilgan	[19]
1970 (24-oktabr)	Samarqand shahar tarixi – Afrosiyob muzeyi ochilgan	[17]
1978	Muzey Registon maydonida maxsus qurilgan binoga (me'mor M.S. Bulatov) ko'chgan	[16]
1981 (dekabr)	Viloyat o'lkashunoslik muzeyi A. Kalantarov hovlisi binosida ochilgan	[21; 28]
1982	Samarqand davlat birlashgan tarixiy-me'moriy va badiiy muzey-qo'riqxonasi tashkil etilgan	[14; 15]
2009	Bosh muzey Mirzo Ulug'bek ko'chasi, 148-uydagi binoga ko'chgan	[14; 16]
2018	Muzey-qo'riqxona “Samarqand” davlat muzey-qo'riqxonasi deb qayta nomlangan	[14]
2021 (18-oktabr)	Mahmudxo'ja Behbudiy uy-muzeyi ochilgan (Samarqand shahri kuni)	[20]
2022–2023	Parij Luvr muzeyida O'zbekiston muzeylari eksponatlari ko'rgazmasi (noyabrdan martgacha)	[30; 31]

Jadvaldan ko'rinadiki, tizim uch bosqichda kengaygan: (1) 1874–1930-yillar – yagona shahar va viloyat muzeyi davri; (2) 1960–1980-yillar – mavzuli va memorial muzeylarning ajralib chiqishi (Ulug'bek, Ayniy, Afrosiyob, viloyat o'lkashunoslik muzeyi) hamda 1982-yilda ularning muzey-qo'riqxona doirasida birlashtirilishi; (3) 2009-yildan keyingi davr – yangi memorial muzeylarning ochilishi va xalqaro ko'rgazma faoliyati.

3.2. Viloyat muzeylari tarmog'i

“Samarqand” davlat muzey-qo'riqxonasi 1982-yilda O'zbekiston madaniyati va san'ati tarixi muzeyi va uning bo'limlari hamda Samarqand shahri va viloyatidagi me'moriy yodgorliklar negizida tashkil etilgan [15]. Manbalarda uning tarkibiga 11 ta muzey, 2 ta ko'rgazma va 3 ta tarixiy obida – Amir Temur maqbarasi, Bibixonim jome masjidi va Nodir Devonbegi madrasasi kirishi ko'rsatilgan [14; 15]. Tarmoqning asosiy bo'g'inlari 2-jadvalda berilgan.

2-jadval. Samarqand muzey-qo'riqxonasi tarkibidagi asosiy muzeylar va ularning xotira mavzulari

Muzey	Ochilgan yil	Asosiy mazmun	Xotira mavzusi	Manba
-------	--------------	---------------	----------------	-------

Muzey	Ochilgan yil	Asosiy mazmun	Xotira mavzusi	Manba
O'zbekiston madaniyati tarixi davlat muzeyi (bosh muzey)	1896	Arxeologiya, numizmatika (30 mingga yaqin tanga), etnografiya, tasviriy san'at; "Mustaqillik ekspozitsiyasi", "O'zbekiston dunyo madaniyatlari chorrahasida", "Amir Temur maqbarasining o'rganilish tarixidan" va boshqalar	Umummilliy madaniy xotira; Temuriylar merosi	[25; 27]
Viloyat o'lkashunoslik muzeyi	1981	Tarix va tabiat ekspozitsiyalari; me'mor E.O. Nelle loyihasi bo'yicha 1902–1916-yillarda qurilgan Kalantarov hovlisi	Hududiy tarix va tabiat xotirasi	[21; 28]
Samarqand shahar tarixi – Afrosiyob muzeyi	1970	Afrosiyob arxeologiyasi; So'g'd davri; 1965-yilda topilgan VII asr devoriy suratlari	Qadimgi shahar va So'g'd sivilizatsiyasi xotirasi	[17]
Mirzo Ulug'bek rasadxonasi muzey-majmuasi	1964 (yangi bino – 2010)	Rasadxona qoldiqlari, astronomiya tarixi ekspozitsiyasi	Ilmiy meros xotirasi	[18; 24]
Sadriddin Ayniy uy-muzeyi	1967	Adib yashagan uy, ish xonalari, shaxsiy buyumlar va hujjatlar	Adabiy-ma'rifiy xotira	[19]
Mahmudxo'ja Behbudiy uy-muzeyi	2021	Jadidchilik, matbuot va noshirlik faoliyati ekspozitsiyasi	Ma'rifatparvarlik va milliy uyg'onish xotirasi	[20; 33]
Ishtixon tumani tarixi muzeyi	manbada ko'rsatilmagan	4 ta zal (tarix, o'lkashunoslik, mustaqillik, etnografiya); 1315 ta eksponat	Mahalliy jamoa xotirasi	[22]
Kattaqo'rg'on shahri tarixi o'lkashunoslik muzeyi, Paxtachi tumani tarix muzeyi, E. Jumanbulbul o'g'li muzeyi, H. Abdurasulov uy-muzeyi	manbada ko'rsatilmagan	Tuman va shaxs muzeylari (muzey-qo'riqxonalar tarkibida)	Mahalliy va shaxs xotirasi	[15]

Tarmoqda ikki xil muzey turi ajralib turadi: umumiy tarixiy-madaniy profildagi muzeylar (bosh muzey, viloyat o'lkashunoslik muzeyi, Afrosiyob muzeyi va tuman muzeylari) hamda

mavzuli-memorial muzeylar (Ulug'bek, Ayniy, Behbudiy va boshqa uy-muzeylar). Bu bo'linish xotira ob'ekti ham hududga, ham aniq shaxsga bog'lanishi mumkinligini ko'rsatadi.

Ijtimoiy-madaniy funksiyalar

Tahlil natijasida oltita o'zaro bog'liq funktsiya ajratildi (3-jadval). Quyida ularning har biri aniq faktlar asosida ochib beriladi.

1) Xotirani saqlash va hujjatlashtirish funksiyasi. Muzey-qo'riqxonada 235 mingdan ortiq eksponat – arxeologik, numizmatik, etnografik buyumlar, qo'lyozmalar, hujjatlar, foto materiallar, tasviriy va amaliy san'at asarlari saqlanadi [14; 15]. Bosh muzeyning numizmatika fondida Markaziy Osiyo davlatlari bilan bir qatorda Qora dengiz sohili, Qadimgi Yunoniston va Qadimgi Rim davlatlariga tegishli 30 mingga yaqin tanga to'plangan [27]. Bu materiallar fondning nafaqat mahalliy, balki keng hududiy aloqalar xotirasini ham saqlashini ko'rsatadi. Muzey ashyolarini hisobga olish va saqlash tartibi Milliy muzey fondi to'g'risidagi nizom bilan tartibga solingan [2].

2) Ekspozitsiya orqali tarixiy hikoyani shakllantirish funksiyasi. Afrosiyob muzeyining markaziy zalida 1965-yilda topilgan VII asrga oid saroy devoriy suratlari namoyish etiladi; ular VII asrning uchinchi choragida Samarqandda hukmronlik qilgan Varxuman oilasi qarorgohiga tegishli hisoblanadi [17]. Suratlarda elchilarni qabul qilish, tantanali yurish va ov sahnalari tasvirlangan, so'g'd yozuvlari saqlangan [17]; xitoy solnomalariga ko'ra, 655-yilda Varxuman elchilari Tan davlatiga yuborilgan [17]. Suratlarda 11×11 m o'lchamdagi kvadrat zalning to'rt devorini bezagan va 2,5–2,7 m balandlikda saqlanib qolgan [30]. Shu tariqa ekspozitsiya Samarqandni qadimgi davridayoq xalqaro elchilik aloqalari kesishgan markaz sifatida talqin qiladi.

Bosh muzeyning “O'zbekiston dunyo madaniyatlari chorrahasida”, “Markaziy Osiyoda yozuvning paydo bo'lishi tarixi”, “Amir Temur maqbarasining o'rganilish tarixidan”, “Mustaqillik ekspozitsiyasi” kabi ekspozitsiyalari [25] tarixiy hikoyani davrlar bo'yicha – qadimgi yozuv madaniyatidan Temuriylar merosi va zamonaviy davlatchilikkacha – izchil bog'laydi. Fondida M. Qayumov tomonidan 1941-yilda suratga olingan “Amir Temur qabrining ochilishi” video tasmasi ham saqlanadi [27]; bu muzey voqeaning o'zini emas, uning hujjatlashtirilgan izlarini ham xotira ashyosi sifatida asrashini ko'rsatadi. Tuman darajasida shunga o'xshash izchillik kichik miqyosda ko'rinadi: Ishtixon tumani tarixi muzeyi tarix, o'lkashunoslik, mustaqillik va etnografiya zallaridan iborat bo'lib, 1315 ta eksponatni saqlaydi [22].

3) Ta'limiy-tarbiyaviy funktsiya. O'zbekistonda muzey ta'limi muzeylarning dastlab tarixiy-madaniy merosni saqlash muassasasi sifatidagi faoliyatidan ularning ta'limiy funksiyalari kengayishiga qarab rivojlangan; muzey muhiti o'quvchilarning bilish faolligini, tarixiy tafakkuri va madaniy ongini shakllantirishga xizmat qiladi [3]. Viloyat o'lkashunoslik muzeyida birinchi qavatda qadimdan XX asr boshigacha bo'lgan tarix, ikkinchi qavatdagi tabiat ekspozitsiyasida esa viloyat hayvonot va o'simlik dunyosi, jumladan, “Qizil kitob”ga kiritilgan turlar namoyish etiladi [21]; bu bir binoning o'zida tarixiy va ekologik ta'limni uyg'unlashtirish imkonini beradi. Behbudiy uy-muzeyi ekspozitsiyasiga tayyorlangan katalog o'zbek, rus va ingliz tillarida taqdim etilgan [33]. Muzey shaxsi bilan bog'liq ta'limiy tadbirlar davlat darajasida ham rejalashtiriladi: Prezidentning 2025-yil 3-yanvardagi qarori bilan Behbudiy tavalludining 150 yilligi doirasida umumiy o'rta ta'lim muassasalari o'quvchilari va oliy ta'lim talabalari o'rtasida “Mahmudxo'ja Behbudiy saboqlari” mavzusida insholar tanlovi o'tkazilishi belgilangan [32].

4) Ilmiy-tadqiqot funksiyasi. Ulug'bek rasadxonasining kashf etilishi arxeologik izlanish bilan bog'liq: V.L. Vyatkin vaqf hujjatlaridan birida Obirahmat ariq yoqasidagi “Tali rasad” (“rasadxona tepaligi”) haqidagi ma'lumotni topib, 1908-yilda shu yerda qazish ishlarini olib borgan va rasadxona ochilgan [24]. Rasadxona binosi 1428–1429-yillarda Ko'hak (Cho'ponota) tepaligida bunyod etilgan [18]. Rasadxona yonidagi muzey 1964-yilda ochilgan; 1994-yilda Mirzo Ulug'bek tavalludining 600 yilligi munosabati bilan yangi ekspozitsiyalar yaratilgan, 2010-yilda esa seysmik talablarga javob bermagan eski bino o'rnida yangi muzey binosi qurilgan [24]. Afrosiyobda 1989-yildan o'zbek-fransuz ekspeditsiyasi ishlab kelmoqda; arxeologik topilmalar Afrosiyob muzeyida saqlanadi va ko'rgazmaga qo'yiladi [29].

5) Shaxs va ma'rifatparvarlik xotirasini abadiylashtirish funksiyasi. Sadriddin Ayniy uy-muzeyi 1967-yilda ochilgan; Ayniy bu uyda 1917-yildan 1950-yillar boshigacha, deyarli 35 yil yashagan va “Odina”, “Eski maktab”, “Qullar”, “Muqanna qo'zg'oloni” kabi asarlarini shu yerda yozgan [19]. Uyning birinchi qismi XVIII asr oxiri – XIX asr boshlarida, ikkinchi qismi 1930-yillarda qurilgan [19]. Mahmudxo'ja Behbudiy uy-muzeyi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 13-apreldagi 206-sonli qaroriga asosan 2021-yil 18-oktabrda, Samarqand shahri kuni ochilgan [20]; Behbudiy 1874-yil 30-yanvarda Samarqandning Yomini mahallasida tug'ilgan [26]. Muzey binosining umumiy maydoni 860 m² atrofida bo'lib, shundan 128 m²ni ekspozitsiya maydoni tashkil etadi [20]. Ekspozitsiyada “Samarqand” gazetasi va “Oyna” jurnalini nashr etishga oid ariza va ruxsatnoma namunalari, XIX asr oxiri – XX asr boshida Leyptsigda ishlab chiqarilgan qo'l litografiya dastgohi, jadidchilikning siyosiy qarashlarini aks ettiruvchi varaqa va risolalar namoyish etiladi [33]. Shunday qilib, xotira mavhum g'oya sifatida emas, aniq maishiy makon, buyum va hujjat orqali yetkaziladi.

6) Xalqaro madaniy aloqalar funksiyasi. 2022-yil noyabrida Parijdagi Luvr muzeyida O'zbekiston vohalari xazinalariga bag'ishlangan ko'rgazma ochilgan va u 2023-yil martigacha davom etgan; unda mamlakatning 16 muzeyidan 138 ta noyob ashyo, jumladan, ko'rgazma uchun maxsus restavratsiya qilingan 70 ta eksponat namoyish etilgan [31]. Ko'rgazmada Afrosiyobdagi “Elchilar zali” devoriy suratlari ham qo'yilgan [30; 31]; ular 2023-yil aprelda O'zbekistonga qaytarilib, Afrosiyob muzeyi ekspozitsiyasiga qayta montaj qilingan [31]. Ko'rgazma katalogi Luvr muzeyi va El Viso nashriyoti tomonidan 2022-yilda chop etilgan [13]. Bu holat viloyat muzeylari fondi xalqaro miqyosda o'zbek madaniyatining vakili sifatida ishtirok etishini ko'rsatadi.

3-jadval. Samarqand viloyati muzeylarining ijtimoiy-madaniy funksiyalari (xulosa)

Funksiya	Asosiy tarixiy faktlar	Manba
1. Xotirani saqlash va hujjatlashtirish	235 mingdan ortiq eksponat; numizmatika fondida ~30 ming tanga; Milliy muzey fondi nizomi	[2; 14; 15; 27]
2. Tarixiy hikoyani shakllantirish	Afrosiyob devoriy suratlari (1965-yilda topilgan, VII asr); bosh muzey ekspozitsiyalari; 1941-yilgi video tasma; Ishtixon muzeyining 4 zali	[17; 22; 25; 27; 30]
3. Ta'limiy-tarbiyaviy	Tarix va tabiat ekspozitsiyalarining uyg'unligi; uch tilli katalog; Behbudiy 150 yilligi doirasidagi insho tanlovi	[3; 21; 32; 33]
4. Ilmiy-tadqiqot	1908-yilda rasadxonaning ochilishi; 1964, 1994, 2010-yillardagi muzey bosqichlari; 1989-yildan o'zbek-fransuz ekspeditsiyasi	[18; 24; 29]
5. Shaxs va ma'rifatparvarlik xotirasi	Ayniy uy-muzeyi (1967); Behbudiy uy-muzeyi (2021); litografiya dastgohi, “Samarqand” gazetasi va “Oyna” jurnali	[19; 20; 26; 33]
6. Xalqaro madaniy aloqalar	Luvr ko'rgazmasi (2022–2023): 16 muzeydan 138 ashyo; Afrosiyob suratlarning namoyishi va qayta montaji	[13; 30; 31]

MUHOKAMA

Olingan natijalar Samarqand muzeylari tarixiy xotirani passiv saqlovchi omborxona emas, balki uni faol shakllantiruvchi institut ekanini ko'rsatadi. Assmannning madaniy xotira konsepsiyasiga ko'ra, xotira ashyo, matn va marosim orqali mustahkamlanadi [7]. Samarqand misolida ashyo – Afrosiyob devoriy suratlari va tangalar; matn – Behbudiyning gazeta va jurnallari; marosim esa muzey ochilishi va ko'rgazmalar bo'lib, masalan, Behbudiy uy-muzeyining Samarqand shahri kuni ochilishini [20] shunday marosimiy ma'noda talqin qilish mumkin.

Muzey tizimining kelib chiqishi ikki yoqlama bo'lgan: u bir tomondan imperiya ma'muriyati uchun o'lkani o'rganish quroli, boshqa tomondan mahalliy ziyolilar uchun qadimiy yodgorliklarni saqlash vositasi hisoblangan [14]. Bu P. Nora ta'kidlagan xotira makonlarining ma'nosi siyosiy va

ijtimoiy sharoit bilan o'zgarib borishi haqidagi fikrni [9], shuningdek L. Adamsning O'zbekistonda madaniy tadbir va institutlarning milliy o'zlikni ifodalashdagi o'rni haqidagi tahlilini [11] eslatadi. Muzey nomlarining o'zgarishi – 1937–1945-yillarda viloyat o'lkashunoslik muzeyi, 1960-yillarda A. Ikromov nomi berilishi, hozirgi “Mustaqillik ekspozitsiyasi” – davrning ustuvor tarixiy tasavvurlari muzey tuzilmasida ham aks etganini ko'rsatadi [16; 25]. Shu bois ekspozitsiyani o'qishda “u qachon va qanday sharoitda yaratilgan” degan savol doim ochiq qolishi lozim.

Memorial muzeylar (Ayniy, Behbudiy) xotirani aniq shaxs va uning makoni orqali yetkazadi; bu o'quvchilar uchun tushunarli va ta'sirchan. Biroq faqat “buyuk shaxslar” hikoyasiga tayanish xavfi mavjud. Shu jihatdan bosh muzeyda kulolchilik, milliy kiyinish madaniyati, kashtachilik, zargarlik kabi ekspozitsiyalarning mavjudligi [25] kundalik hayot va hunarmandchilik tarixini ham xotira doirasiga kiritishi jihatidan ijobiy. Ammo bu ekspozitsiyalarning auditoriya tomonidan qanday qabul qilinishini aniqlash uchun tashrif statistikasi va so'rovnomalar zarur; ular ushbu tadqiqot doirasida mavjud emas.

Markaz va hudud nisbati ham e'tiborga loyiq. Ishtixon muzeyida 1315 ta eksponat [22], Behbudiy uy-muzeyida esa 128 m² ekspozitsiya maydoni [20] mavjud bo'lsa, muzey-qo'riqxonaning umumiy fondi 235 mingdan ortiq [14]. Miqyosi kichik bo'lishiga qaramay, bunday muzeylar jamoaga yaqinligi tufayli mahalliy o'zlikni mustahkamlashda o'ziga xos ahamiyatga ega; bu imkoniyatdan foydalanishning samarali yo'li ularni maktab ta'limi bilan bog'lashdir [3; 10].

Tarix ta'limi uchun amaliy yo'nalishlar. Tadqiqot natijalariga tayanib, muallif quyidagi takliflarni ilgari suradi: (1) tarix o'quv dasturi mavzularini muzey ekspozitsiyalari bilan moslashtirish jadvali tuzish (masalan, “Qadimgi So'g'd” – Afrosiyob muzeyi; “Temuriylar davri” – bosh muzey va Ulug'bek muzey-majmuasi; “Jadidchilik” – Behbudiy uy-muzeyi); (2) tuman maktablari uchun ekspozitsiyalar bo'yicha masofaviy yoki virtual ekskursiyalar tashkil etish; (3) o'quvchilar bilan “ashyo – hujjat – talqin” ketma-ketligida ishlash, ya'ni eksponatni tarixiy manba sifatida tahlil qilish ko'nikmasini shakllantirish; (4) maktablar va tuman muzeylari o'rtasida mahalliy tarix loyihalari bo'yicha hamkorlik o'rnatish; (5) muzey darslarining samaradorligini so'rovnoma orqali baholash. Bu takliflar ilmiy-amaliy taxminlar bo'lib, sinovdan o'tkazilishi lozim.

Tadqiqotning cheklovlari va istiqbollari. Maqola ochiq manbalar tahliliga asoslangani sababli auditoriya ta'siri o'lchanmadi. Kelgusi tadqiqotlarda tashrif statistikasi, o'quvchi va o'qituvchilar o'rtasida so'rovnoma hamda muzey xodimlari bilan intervyu o'tkazish, tuman muzeylarining (Kattaqo'rg'on, Paxtachi va boshqalar) fond va faoliyatini alohida o'rganish maqsadga muvofiq.

XULOSA

1. Samarqand muzeylar tizimi 1870-yillardagi arxeologik muzey va 1896-yildagi statistika qo'mitasi muzeyidan 1982-yilda muzey-qo'riqxonaga, 2018-yilda esa “Samarqand” davlat muzey-qo'riqxonasiga aylanib, 235 mingdan ortiq eksponatni saqlovchi ko'p tarmoqli tizimga aylangan.
2. Tarmoq umumiy tarixiy-madaniy (bosh muzey, viloyat o'lkashunoslik muzeyi, Afrosiyob va tuman muzeylari) hamda mavzuli-memorial (Ulug'bek, Ayniy, Behbudiy va boshqalar) muzeylardan iborat bo'lib, xotirani ham hududiy, ham shaxsga bog'liq holda saqlaydi.
3. Muzeylarning oltita ijtimoiy-madaniy funksiyasi aniqlandi: xotirani saqlash va hujjatlashtirish; ekspozitsiya orqali tarixiy hikoyani shakllantirish; ta'limiy-tarbiyaviy; ilmiy-tadqiqot; shaxs va ma'rifatparvarlik xotirasini abadiylashtirish; xalqaro madaniy aloqalar.
4. Muzeylar tarixiy xotirani faol shakllantiradi va davr talablariga ko'ra qayta talqin qiladi; shu sababli ekspozitsiyalarni tanqidiy o'qish tarix ta'limining muhim ko'nikmasi bo'lishi kerak.
5. Tarix ta'limida muzey pedagogikasidan foydalanish uchun mavzu–ekspozitsiya moslik jadvali, virtual ekskursiyalar, manba sifatida ashyo bilan ishlash va tuman muzeylari bilan hamkorlik yo'nalishlari taklif etildi.
6. Muzeylarning auditoriyaga ta'sirini miqdoriy baholash uchun tashrif statistikasi va so'rovnomalarga asoslangan keyingi tadqiqotlar zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining "Muzeylar to'g'risida"gi Qonuni (O'RQ-177-son, 2008-yil 12-sentabr). – URL: <https://lex.uz/docs/-1391728>
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2008-yil 31-oktabrdagi 237-son qarori "Muzeylar faoliyatiga taalluqli me'yoriy hujjatlar to'g'risida". <https://lex.uz/ru/docs/-1405685>
3. Ismailova D. O'zbekistonda muzey ta'limining paydo bo'lishi va rivojlanish tendensiyalari // "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali. 2026. 4(5). B. 10–13. DOI: 10.5281/zenodo.20093288.
4. Sodiqova N.S. Madaniy yodgorliklar xazinasi. Toshkent, 1981.
5. Sadykova N.S. Muzeyno delo v Uzbekistane. Tashkent, 1975. (rus tilida)
6. Sadykov Kh., Glase Yu.I., Soy E. Muzei Uzbekistana. Tashkent, 1978. (rus tilida)
7. Assmann J. Cultural Memory and Early Civilization: Writing, Remembrance, and Political Imagination. Cambridge: Cambridge University Press, 2011.
8. Halbwachs M. On Collective Memory / ed. and transl. by L.A. Coser. Chicago: University of Chicago Press, 1992.
9. Nora P. Between Memory and History: Les Lieux de Mémoire // Representations. 1989. No. 26. P. 7–24.
10. Hooper-Greenhill E. Museums and the Interpretation of Visual Culture. London: Routledge, 2000.
11. Adams L.L. The Spectacular State: Culture and National Identity in Uzbekistan. Durham: Duke University Press, 2010.
12. ICOM. Museum Definition (adopted at the Extraordinary General Assembly, Prague, 24 August 2022). URL: <https://icom.museum/en/resources/standards-guidelines/museum-definition/>
13. Rante R., Lintz Y. (dir.). Splendeurs des oasis d'Ouzbékistan: Sur les routes caravanières d'Asie centrale. – Paris: Musée du Louvre; Madrid: El Viso, 2022. 356 p.
14. Samarqand davlat muzey-qo'riqxonasi // Vikipediya. – URL: https://uz.wikipedia.org/wiki/Samarqand_davlat_muzey-qo'riqxonasi
15. Samarqand badiiy muzey-qo'riqxonasi // Vikipediya. – URL: https://uz.wikipedia.org/wiki/Samarqand_badiiy_muzey-qo'riqxonasi
16. O'zbekiston madaniyati va san'ati tarixi davlat muzeyi // Vikipediya. – URL: https://uz.wikipedia.org/wiki/O'zbekiston_madaniyati_va_san'ati_tarixi_davlat_muzeyi
17. Afrosiyob muzeyi // Vikipediya. – URL: https://uz.wikipedia.org/wiki/Afrosiyob_muzeyi
18. Mirzo Ulug'bek muzey-majmuasi // Vikipediya. – URL: https://uz.wikipedia.org/wiki/Mirzo_Ulug'bek_muzey-majmuasi
19. Sadriddin Ayniy uy-muzeyi (Samarqand) // Vikipediya. – URL: [https://uz.wikipedia.org/wiki/Sadriddin_Ayniy_uy-muzeyi_\(Samarqand\)](https://uz.wikipedia.org/wiki/Sadriddin_Ayniy_uy-muzeyi_(Samarqand))
20. Samarqand viloyat o'lkashunoslik muzeyi // Vikipediya. – URL: https://uz.wikipedia.org/wiki/Samarqand_viloyat_o'lkashunoslik_muzeyi
21. Ishtixon tumani // Vikipediya. – URL: https://uz.wikipedia.org/wiki/Ishtixon_tumani
22. Muzeyshunoslik // Vikipediya. – URL: <https://uz.wikipedia.org/wiki/Muzeyshunoslik>
23. Mirzo Ulug'bek memorial muzeyi va rasavatoriyasi // "Samarqand" davlat muzey-qo'riqxonasi rasmiy sayti. – URL: <https://samarkandmuseum.uz/uz/muzei-dlya-menyu/mirzo-ulugbek-memorial-muzeyi-va-rasavatoriyasi>
24. Samarqand va Afrosiob shahar tarix muzeyi (O'zbekiston madaniyati tarixi davlat muzeyi) // "Samarqand" davlat muzey-qo'riqxonasi rasmiy sayti. – URL: <https://samarkandmuseum.uz/uz/muzei-dlya-menyu/samarqand-va-afrosiob-shahar-tarix-muzeyi>
25. Mahmudxo'ja Behbudiy uy-muzeyi // "Samarqand" davlat muzey-qo'riqxonasi rasmiy sayti. – URL: <https://samarkandmuseum.uz/uz/muzei-dlya-menyu/mahmudxoja-behbudiy-uy-muzeyi>
26. O'zbekiston madaniyati tarixi davlat muzeyi // Meros.uz. – URL: <https://meros.uz/object/gosudarstwenni-muzyei-istorii-kultur-uzbekistana>

27. O'lkashunoslik muzeyi (Samarqand viloyati) // Meros.uz. – URL: <https://meros.uz/object/olkashunoslik-muzeyi-samarkand-viloyati>
28. Afrosiyob Samarqand muzeyi tarixi va rasmlari. Samarqand tarixiy obidalari // Ilmlar.uz, 2022. URL: <https://ilmlar.uz/afrosiyob-samarqand-muzeyi-tarixi-va-rasmlari/>
29. Mahmudxo'ja Behbudiy uy-muzeyida qanday ashyolar saqlanadi? // Zarnews.uz, 2025-yil 17-yanvar. URL: <https://www.zarnews.uz/uz/post/mahmudxoja-behbudiy-uy-muzeyida-qanday-ashyolar-saqlanadi>

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE» JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

Maqolani tayorlashda qo'yiladigan talablar:

1. Maqola o'zbek, ingliz va rus tillarida minimal 6 sahifadan iborat bo'lib, Microsoft Word dasturida Times New Roman shriftida 12 kegl, 1 satr oralig'ida, sahifalar barcha tomondan 2 sm qoldirilgan holda bo'lishi shart.
2. Satr boshi - 1,25 sm bo'lib, satrlarni eniga to'g'irlash, so'zlarni boshqa qatarga ko'chirish avtomatik tarzda bo'lishi lozim.
3. Birinchi qator o'ng tomondan muallifning familiyasi, ismi va otasining ismi, ikkinchi qatorda muallifning ish joyi, lavozimi, ilmiy darajasi va unvoni, e-mail va telefon raqami, uchinchi qatorda sahifaning o'rtasida bosh va qalin harflar bilan maqolaning nomi yoziladi. Ushbu ma'lumotlar o'zbek, ingliz va rus tillarda berilishi lozim.
4. Keyingi qatordan o'zbek, ingliz va rus tillarida 60 so'zdan iborat annotatsiya beriladi.
5. Keyingi qatordan 7-10 ta o'zbek, ingliz va rus tillarida kalit so'zlar beriladi.
6. Keyingi qatordan asosiy matn boshlanadi va maqola 4 qismdan iborat bo'ladi: Mavzuning dolzarbligi. Metodlar va o'rganilganlik darajasi. Tadqiqot natijalari. Xulosa.
7. Maqolalar ilmiy ahamiyatga ega bo'lib, ulardagi fakt va fikrlar asoslangan hamda mustaqil ma'no kasb etishi lozim, plagiat holati taqiqlanadi. Muallif foydalanilgan adabiyotlarni aniq ko'rsatishi, olingan iqtiboslarning aniq manbalarini keltirishi lozim.
8. Web of science hamda Scopus tizimidagi jurnallardan iqtiboslar olish maqsadga muvofiqdir.
9. Iqtiboslar matn ichida [1, 25] beriladi. Adabiyotlarning to'liq ro'yxati asosiy matndan so'ng alifbo tartibida ko'rsatilishi lozim.

Требования к оформлению научной статьи:

1. Статьи должны содержать 6 страниц, в формате Times New Roman на Microsoft Word, 12 кегль, 1 см, со всех сторон 2 см.
2. Начала абзаца - 1,25 см, формировать строки по ширине, перенос слов в другой ряд должен быть в автоматическом порядке.
3. В первой строке от правой стороны Ф.И.О. автора, во второй строке место работы, должность, ученая степень и ученое звание, e-mail и номер телефона, в третьей строке по центру страницы прописными буквами жирным шрифтом название статьи. Эта информация должна быть предоставлена на узбекском, английском и русском языках.
4. В следующей строке аннотация из 60 слов на трех языках: узбекский, английский и русский.
5. Со следующей строки ключевые слова 7-10.
6. Далее начинается основной текст. новой текст начинается со следующей строки, и статья состоит из 4 частей: актуальность темы, методы и уровень исследования, результаты исследования, заключение.
7. Статьи должны иметь научное значение, факты и идеи должны быть обоснованными и избежать плагиатства. Автор должен точно указать использованную литературу и ссылку на источники, при помощи которых он выразил свое мнение.
8. Сноски или ссылки должен быть взяты из Web of science, а также системы журналов Scopus.
9. Цитирование приводится в тексте [1, 25] Полный список литературы должен быть указан после основного текста, а алфавитном порядке.

Requirements of the articles submitted:

1. Articles should be at least 6 pages, in Times New Roman, 12 pt., 1 inter.
2. The line head should be 1,25 cm, line spacing, and the words should be automatically moved.
3. The author's full name should be on the first line from the right; the author's place of work, position, academic degree, and academic rank, email address, and phone number should be on the second line; the article title should be centered in bold, capital letters, on the third line. This information should be provided in Uzbek, English, and Russian.
4. An annotation of 60 words in the next line in three languages.
5. Key words from the next row in three languages 7-10.
6. The next line begins with the main text. The main text begins on the next line, and the article consists of four parts: the relevance of the topic, the methods and level of research, the results, and the conclusion.
7. Articles must be of scientific importance and facts and opinions in the article should be well-grounded and have an independent meaning, and they must be free of plagiarism. The author must clearly demonstrate the literature used in his or her opinion, and provide the exact sources of the extracts.
8. Quotes should be from "Web of science" and "Scopus" journals.
9. A complete list of publications should be followed in alphabetical order after the main text. Seals and references should be in the main text [1, 25].